

Valtioneuvostolle
kirjaamo@vnk.fi

Lausunto

1 (8)

16.4.2021

Viite: Lausuntopyyntö koskien 9.4.2021 julkaistua luonnosta hallituksen muistioksi: "Suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle"

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta. Vastaamme kyselyyn otakanta.fi -sivujen kyselyn rakenteen mukaisesti alla ja toimitamme lausuntomme sekä kyseiseen palveluun että sähköpostitse valtioneuvoston kansliaan:

1. Tällä hetkellä on voimassa useita rajoituksia ja suosituksia. Minkä rajoituksen purkaminen on mielestäsi tärkeintä? Valitse yksi

- Matkustaminen ulkomaille sallitaan.
- Ravintolat avataan.
- Oppilaitoksissa palataan lähiopetukseen.
- Etätöistä palataan takaisin toimistolle.
- Sisäliikunta ja ryhmäharrastustoiminta voi alkaa.
- Kulttuuritapahtumiin ja konsertteihin osallistuminen sallitaan.
- Jotain muuta, mitä?

Tämä kenttä vaaditaan.

Jos valitsit "Jotain muuta, mitä?", kirjoita vastauksesi tähän

On erittäin hyvä, että Suomelle on nyt julkaistu suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallituksia purkamiseksi. Jo suunnitelman olemassaolo itsessään on hyvä asia, koska se luo edes jonkinlaista näkymää eteenpäin. Tämä on välttämätöntä yrityksille, jotta ne voivat suunnitella toimintaansa. Mielestämme luonnoksessa kuvattu rajoitusten purkujärjestys on jotakuinkin oikea.

On kuitenkin vaikea sanoa, mikä on elinkeinoelämän kannalta tärkein purettava rajoitus, koska eri alat ovat erilaisessa tilanteessa. Nähdäksemme tärkeimmät ja kiireellisimmät yllä mainituista ovat ravintoloiden ja muiden palveluiden (kulttuuri, elokuvateatterit, urheilutapahtumat) avaaminen sekä ulkomaille ja ulkomailta Suomeen matkustuksen salliminen, ja matkustukseen liittyvien järjestelyjen helpottaminen ja sujuvoittaminen.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

Ravintola-ala ja useat muut palvelualat ovat kärsineet koronasta valtavasti. Olisi erittäin tärkeää, että ravintoloiden ja muiden palveluiden toimintaa voitaisiin vapauttaa ja mahdollistaa niiden toiminta terveysturvallisesti. Mielestämme ravintoloiden aukiolo- ja asiakaspaikkarajoituksiin tulisi luoda myös enemmän joustoa nykyisen sulun päätyttyä.

Suomalaisille vientiyrityksille on elinehto päästä maailmalle tekemään kauppaa. Tällä hetkellä haasteita aiheuttavat eri maiden erittäin tiukat terveysturvallisuuskontrollit ja se, että nämä kontrollit vaihtelevat niin paljon maiden välillä ja muuttuvat nopeasti ja ennakoimattomasti eri maissa. Olisi erittäin tärkeää, että valtio pyrkisi systemaattisesti vaikuttamaan siihen, että EU:n sisällä saataisiin matkustukseen yhtenäiset, vastavuoroisuuteen perustuvat terveysturvallisuuskontrollit ja sitoutuisi itse niihin, ja että myös kolmansien maiden ja Suomen välistä matkustusta voitaisiin tautitilanteen salliessa alkaa terveysturvallisesti avaamaan, alkuvaiheessa kahdenvälisin järjestelyin.

2. Mitkä toimet ovat mielestäsi tärkeimpänä uusien koronatapausten ehkäisyssä? Valitse kolme tärkeintä.

- Kaikki sitoutuvat noudattamaan turvallisia toimintatapoja (etäisyydet, maskit, hyvä käsi- ja yskimishygienia)
- Koronatesti ja karanteeni vaaditaan kaikilta maahantulijoilta.
- Koko väestö rokotetaan.
- Maahantulijoilta vaaditaan rokotustodistus.
- Kasvomaskin käyttöä vaaditaan julkisissa tiloissa ja tilanteissa, joissa ihmiset kohtaavat.
- Ravintoloiden aukioloaikoja ja asiakasmääriä rajoitetaan.
- Suuret yleisötapahtumat kielletään.
- Perhejuhlat ja muut juhlat siirretään myöhäisempään ajankohtaan. Tämä kenttä vaaditaan.

3. Rajoitusten purkamiseen liittyy paljon epävarmoja asioita. Mitä näistä on mielestäsi suurin uhka rajoitusten purkamiselle?

- Tartuntojen määrä ei laske.
- Rokotteita on saatavilla liian vähän.
- Tulee uusia herkästi tarttuvat virusmuunnoksia. Tämä kenttä vaaditaan.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

4. Rajoitusten purkamisen aikataulu on mielestäni

- Liian hidas.
- Sopiva.
- Liian nopea.

Tämä kenttä vaaditaan.

5. Suunnitelmassa esitetty rajoitusten purkujärjestys on oikea.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Tämä kenttä vaaditaan.

6. Suunnitelma auttaa minua oman elämäni suunnittelussa.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

7. On tärkeää, että lapset ja nuoret pääsevät ensimmäisenä palaamaan normaaliin elämään ja esimerkiksi iäkkäiden ja muiden rajoituksista eniten kärsineiden asemaa helpotetaan. Rajoituksia pitäisi purkaa tämän mukaisessa järjestyksessä.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Tämä kenttä vaaditaan.

8. Suunnitelman mukainen rajoitusten purkaminen auttaa yhteiskuntaa ja yrityksiä toipumaan koronaviruksesta.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

- Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
 - En osaa sanoa
- Tämä kenttä vaaditaan.

9. Suunnitelma ottaa riittävästi huomioon alueiden erilaisen koronatilanteen.

- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
 - En osaa sanoa
- Tämä kenttä vaaditaan.

10. Ymmärrän ja hyväksyn sen, että alueilla on erilaisia rajoituksia epidemiatilanteen vuoksi.

- Täysin samaa mieltä
 - Jokseenkin samaa mieltä
 - Jokseenkin eri mieltä
 - Täysin eri mieltä
 - En osaa sanoa
- Tämä kenttä vaaditaan.

11. Puuttuuko suunnitelmasta mielestäsi jokin asia, joka olisi tärkeää huomioida rajoitusten purkamisessa?

Suunnitelman tavoitteellisuus ja määrätietoisuus

Peräänkuulutamme suunnitelmalta vielä lisää kunnianhimoa ja määrätietoisuutta. On tärkeää, että rajoitteiden purun kriteerien saavuttamiseen pyritään määrätietoisesti ja kunnianhimoisesti. Ei saa syntyä vaikutelmaa, että niiden saavuttamista vain odotellaan, vaan tarkastellaan koko ajan tilannetta ja tehdään määrätietoisia toimia, joilla ne saavutetaan. Uskomme kaikkien ymmärtävän, että suunnitelmaa voidaan joutua muuttamaan myös esim. tautitilanteen heikentyessä tai mikäli rokotteiden saavuus hidastuu.

Suunnitelman aikataulun tarkentaminen

On toivottavaa, että mm. suunnitelman ennakoitujen rajoitusten purkuvaiheiden aikatauluja vielä tarkennettaisiin. Tällä hetkellä tavoitteellinen aikataulu on kalenterikuukausien tarkkuudella. Sillä on kuitenkin iso merkitys, puretaanko tietty rajoitus esim. kesäkuun alussa vai lopussa. Olemme aiemmin julkaisseet mm. arviomme siitä, että kolmen

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

kuukauden erolla yhteiskunnan palautumisessa on vähintään kahden miljardin euron vaikutus BKT:hen.

Rokotuskattavuuden määrätietoinen kehittäminen

Rokotuskattavuuden kehittyminen mahdollisimman nopeasti on nähdäksemme keskeisin kriteeri kokonaisuudessa, koska se mahdollistaa joka tapauksessa pysyvemmän pääsyn pois koronakriisistä ja lääketieteellisen näytön perusteella sen vaikutus myös isona riskinä pidettyjä muuntoviruksia ja ainakin niiden vakavimpia tautimuotoja vastaan on merkittävä.

Aivan viime viikkoihin saakka tavoitteena on ollut rokottaa kaikki halukkaat työkäiset kesäkuun loppuun mennessä. Suunnitelmasta ilmenevä ja ilmeisesti ennen kaikkea AstraZeneca-rokotteen haasteista johtuva aikataulun myöhentyminen on iso pettymys. Katsomme, että työkäisten rokotusten myöhentymiseen liittyvät arviot tulee kiireellisesti varmistaa ja rokottamisen vauhdittamisen eteen on tehtävä kaikki mahdollinen selvittämällä lisärokotteiden saantimahdollisuudet sekä ottamalla työterveystoimijat laajasti ja systemaattisesti mukaan rokotamiseen koko maassa. Tämä on keskeisin syy, miksi katsomme, että luonnoksessa esitetty rajoitteiden purun aikataulu on liian hidas (edellä kysymys nro 4).

Matkustusrajoitteiden lieventäminen ja purkaminen

Kummeksumme sitä, että suunnitelmaluonnoksen mukaan Schengen-rajatarkastuksista luovuttaisiin vasta kesäkuussa ja Suomen ja kolmansien maiden välistä matkustusta avattaisiin vasta loppukesästä, ehkä elokuussa. Schengen-rajatarkastuksia on jatkettu syksystä 2020 lähtien muutama viikko kerrallaan ja perusteena on vedottu siihen, että rajojen terveysturvallisuus pitää saada kuntoon ennen kuin rajatarkastuksista voidaan luopua. Nyt on vakuutettu, että se on lopulta saatu kuntoon ja mm. pakkotestauksia määrätään tarvittaessa kaikilla raja-asemilla, mutta tästä huolimatta rajatarkastuksia jatketaan edelleen ja nyt suunnitelmassa perusteena tälle on esitetty, että rajatarkastuksista luopuminen on mahdollista vasta " kun aikuisväestö on saavuttanut riittävän rokotekattavuuden ja epidemiatilanne on vakaa" (s. 23).

Suomalaisille yrityksille, erityisesti vientiyrityksille on tärkeää päästä maailmalle tekemään kauppaa ja mahdollistaa myös asiakkaiden ja kumppaneitten matkustus Suomeen. Olisi erittäin tärkeää, että valtio pyrkisi systemaattisesti vaikuttamaan siihen, että EU:n sisällä saataisiin matkustukseen yhtenäiset, vastavuoroisuuteen perustuvat terveysturvallisuuskontrollit ja myös kolmansien maiden ja Suomen välistä matkustusta voitaisiin tautitilanteen salliessa alkaa terveysturvallisesti avamaan, alkuvaiheessa kahdenvälisin järjestelyin.

Mielestämme jo ennen edellä kerrottujen kontrollien poistamista tulisi pohtia nykyisten erittäin tiukkojen maahantuloperusteiden lieventämistä työmatkustuksen osalta. Nykyiset rajoitukset rajoittavat merkittävästi

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

Suomeen suuntautuvaa työmatkustusta, joka olisi sinällään tärkeää ja perusteltua, mutta jossa työtehtävät eivät täytä nykyisiä kriteereitä.

Koronatodistusten koko kapasiteetin käyttöönotto ja testausmäärien kasvattaminen suunnitelman tukena

Suunnitelmassa todetaan (s. 14), ettei koronatodistuksille (digitaalisille vihreille todistuksille) olla tässä vaiheessa suunnittelemassa kansallista erityistä käyttötarkoitusta matkustuksen lisäksi. Todistuksesta on virheellisesti käytetty termiä rokotustodistus, mutta se on tarkoitettu sekä Suomessa että laajemmin Euroopassa kattamaan kolme eri tietosisältöä: 1) tieto saadusta koronarokotteesta, 2) tieto tuoreesta negatiivisesta koronatestituloksesta ja 3) tieto sairastetusta koronataudista. Mikäli jokin näistä täytyisi, todistuksen kantaja voisi esittää todistuksen tarvittaessa ja näin osoittaa oman terveysturvallisuutensa.

Euroopan komission sivuilla todetaan: " *Todistuksiin sisällytetään vain tarpeelliset tiedot. Matkan kohteena olevat maat eivät saa säilyttää niitä. Tarkastuksen yhteydessä tarkastetaan ainoastaan todistuksen voimassaolo ja aitous todentamalla sen myöntäjä/allekirjoittaja. Kaikki terveys-tiedot jäävät digitaalisen vihreän todistuksen myöntäneelle EU-maalle." Katsomme, että tätä samaa logiikkaa noudattaen todistuksen koko kapasiteetti tulisi Suomessa ottaa myös muussa kuin matkustuksessa mahdollisimman pikaisesti käyttöön ja mahdollistaa näin terveysturvallisten tapahtumien ja palveluiden järjestäminen jo aiemmin kuin ne avataan kaikille. Tällä olisi suuri merkitys mm. tapahtuma-alalle, ravintoloille, majoituspalveluille ja muille palvelualojen yrityksille. Pidämme myös erittäin tärkeänä, että Suomi etenee todistuksen käyttöönotossa määrätietoisesti ja riippumatta Euroopan digitaalisen vihreän todistuksen käyttöönottoaikataulusta. Suomen todistuksen on kuitenkin syytä olla EU-yhteensopiva ja viime kädessä tavoitteena pitää olla globaalisti käyttöönotettava todistus.*

Koronatodistusten rinnalla näemme välttämättömäksi kasvattaa testausmääriä ja laajentaa pikatestien käyttöä myös koteihin. Kiinnitämme huomiota, että muiden maiden julkistetuissa exit-suunnitelmissa näillä on suuri merkitys; mm. Tanskan ja Englannin suunnitelmissa lähdetään siitä, että oireettomien kotitestausta pikatesteillä mahdollistaa taudinkantajien tunnistamisen. Tämän perustan varassa yhteiskuntaa voidaan avata ja pitää kuitenkin samalla tautitilanne mahdollisimman hyvin kontrollissa.

Etätyösuosituksen tarkastelu

Luonnoksen mukaan valtakunnallista etätyösuositusta tarkasteltaisiin epidemiatilanteen mukaisesti kesäkuun alussa ja siitä olisi tavoitteena luopua heinäkuussa. Ehdotamme, että hallitus tarkastelisi valtakunnallista etätyösuositusta muuttuneen tautitilanteen valossa jo esitettyä aiemmin. Tämä olisi mielestämme perusteltua jo senkin vuoksi, että suunnitelman mukaan arvio paluusta alueiden perustaso-, kiihtymis- ja leviämisvaiheittaiseen tarkasteluun on tarkoitus tehdä toukokuussa. Tämän

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

jälkeen rajoitustoimista luopumisen arviointi tehtäisiin alueilla, minkä vuoksi mielestämme olisi järkevää tarkastella myös etätyösuosituksen tarvetta alueellisena kysymyksenä.

Haluamme kommentoida myös vastaustamme edellä olevaan kysymykseen nro 9 ja samalla suunnitelmaluonnosta:

Rokotusjärjestys

Suunnitelma itsessään ei ota kantaa rokotusjärjestykseen. Pidämme tärkeänä, että rokotteiden jakelussa painotetaan kiireellisesti pahimpia epidemia-alueita. Tämä on lopulta koko Suomen etu, myös niiden alueiden, jotka tilapäisesti saivat aiemmin suunniteltua vähemmän rokoteannoksia. Rokotteiden jakelun tehokkuus on maksimoitava ja yksityisen työterveyshuollon toimijat otettava mukaan rokottamiseen. Kun rokotteita aletaan saamaan enemmän, on muutoin riski, että erityisesti isoimmissa kaupungeissa rokotteiden jakelun nopeus suhteessa saatavilla oleviin rokotteisiin laskee ja rokotteiden varastomäärät kasvavat. Näin ei saa tapahtua, koska se myöhentää yhteiskunnan palautumista kriisistä.

Aluetason kriteerit ja niiden keskinäinen korrelaatio

Suunnitelmaluonnoksessa rajoitteiden purku perustuu pitkälti aluetasoiseen arvioon tautitilanteen kehittymisestä. Tässä keskeisiä kriteereitä ovat ilmaantuvuus ja se, miten pitkään alue on ollut matalammalla ilmaantuvuustasolla laskevan trendin muuttumatta.

Suunnitelma ei kuitenkaan huomioi sitä, millainen asema harkinnassa alueelliselle rokotuskattavuudelle annetaan ja millainen on eri kriteerien välinen korrelaatio: Voisiko esim. korkeampi alueellinen rokotuskattavuus kompensoida määriteltyä korkeampaa ilmaantuvuutta tai matalampi ilmaantuvuus matalampaa rokotuskattavuutta? Viime vuonna rajoitteita purettiin, vaikka rokotettuja ei ollut lainkaan. Nyt riskiryhmät on myös kesään mennessä suojattu ja niiden suojaaminen on tähän saakka ollut keskeinen argumentti rajoitteiden asettamiselle. Riski sairaalakapasiteetille on näin myös merkittävästi pienempi. Tällä hetkellä rokotuskattavuutta kriteerinä on tarkasteltu vain suunnitelmaluonnoksen sivulla 10 olevassa alustavassa aikataulussa ja siinäkin ymmärtääksemme vain koko valtakunnan tasolla ja melko yleisellä tasolla.

Rokotuskattavuuden kehittymistä ei ole tällä hetkellä mitenkään huomioitu myöskään Suomen hybridistrategian epidemiavaiheiden (perustaso, kiihtymisvaihe ja leviämisvaihe) kriteereissä, joihin suunnitelmaluonnoksessa viitataan useissa kohdin ja joihin alueellinen rajoitustoimien purkaminen pitkälti perustuu.

Katsomme, että suunnitelmaa tulisi myös näiltä osin vielä tarkentaa. On mielestämme erittäin tärkeää, että rajoitustoimien purkamisen eri vaiheille asetetut kriteerit ovat mahdollisimman tarkkoja, mielellään numeerisia ja kaikille julkisia, jotta yritykset voivat nykyistä paremmin pyrkiä

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

16.4.2021

suunnittelemaan lähiviikkojen ja -kuukausien tulevaa toimintaansa. Lisäksi rajoitteiden purkukriteerien seurannan pitää olla reaaliaikaista ja myös arvioita seuraavien purkuvaiheiden aikataulusta ja tarkasta sisällöstä tulee julkaista jo ennen päätöksentekoa. Jos kriteerejä tarkastellaan kahden viikon välein ja tällöin tehdään päätökset ja pannaan ne välittömästi toimeen, yritysten suunnitteluhorisontti jää hyvin lyhyeksi. Suunnitelmaluonnoksessa ei ole vielä huomioitu riittävästi näitä seikkoja.

12. Mitä muuta palautetta haluaisit vielä antaa suunnitelmasta?

Yritysten kriisitukitarpeiden huomioiminen

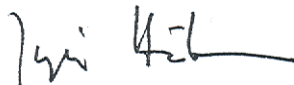
Pandemiatilanteesta ja kevään rajoituksista johtuen tuhansien yritysten puskurivarat on nyt käytetty ja taloudellinen tilanne heikentynyt merkittävästi. Oikeudenmukaisten korvausten säätäminen ja niistä tiedottaminen riittävän hyvissä ajoin on tärkeää, jotta yritykset pystyvät tekemään oikea-aikaisia sopeutustoimia kriisistä selvitäkseen. Tämä olisi hyvä huomioida myös exit-suunnitelmassa.

Rajojen terveysturvallisuuden kokonaisuus

Lopuksi haluamme kommentoida edellä olevan kysymyksen nro 2 kysymyksenasettelua. Suomessa tehtävien toimien lisäksi on erittäin tärkeää, että rajanylityksiin liittyvät terveysturvallisuustoimet toimivat luotettavasti kaikilla rajanylityspaikoilla. Toisin kuin kysymyksenasettelu antaisi ymmärtää, toisaalta koronatesti ja karanteeni ja toisaalta se, että maahantulijoita vaaditaan rokotustodistus eivät ole vaihtoehtoisia toimia, vaan niitä molempia tarvitaan. On selvää, että vielä pitkään aikaan kaikilta maahantulijoilta globaalisti ei voida vaatia rokotustodistusta, koska kaikki eivät vielä pitkään aikaan tule saamaan rokotetta. Tämän vuoksi on tärkeää, että tämän lisäksi on mahdollisuus päästä maahan myös negatiivisella testitodistuksella, jota käytäntöä pakkotestaus ja mahdollinen karanteeni tarvittaessa täydentävät. Näiden keskinäisen suhteen on syytä jatkossakin olla nykymallin mukainen; karanteenia ensimmäisen testin jälkeen tulee edelleen voida lyhentää toisella testillä.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Jyri Häkämies
Toimitusjohtaja